

การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ประกอบการเรียนการสอน เพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนครูให้กับ
โรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดลำปางและลำพูน

The Development of Video Media in Classroom Material to Solve the Teacher Shortage
Problem in Small Size Schools in Lampang and Lamphun Province

เกษนิย์ อิน้อย* และ กนิษฐกานต์ ปันแก้ว**

อาจารย์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*,**

Kesanee Inai* and Kanitkan Pankaew**

Lecturer, Faculty of Education, Lampang Rajabhat University*,**

Corresponding author E-mail: Kesanee3635@gmail.com

(Received: September 14, 2022; Revised: October 24, 2022; Accepted: October 26, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสื่อวีดิทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 2) พัฒนาศักยภาพการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการสนับสนุนการเรียน การสอนของครูโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 3) ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก และ 4) แก้ไขปัญหาขาดแคลนครูให้กับโรงเรียนขนาดเล็ก ผลิตสื่อวีดิทัศน์ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนผ่านการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมเสริมสร้าง ศักยภาพความรู้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 35 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 545 คน จากโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่จังหวัดลำปาง และลำพูน จำนวน 25 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญ แบบประเมินการใช้สื่อวีดิทัศน์ ในการสนับสนุนการเรียนการสอนของครู แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบสะท้อนความคิดต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัด การเรียนการสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สื่อวีดิทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่พัฒนาขึ้นครอบคลุมเนื้อหา 5 สาระ รวม 50 ตอน ซึ่งมีผลการประเมินคุณภาพสื่อ วีดิทัศน์ โดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก 2) ครูโรงเรียนขนาดเล็กมีศักยภาพการใช้สื่อวีดิทัศน์อยู่ในระดับมาก 3) นักเรียน โรงเรียนขนาดเล็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาสูงขึ้นในทุกสาระ และ 4) ครูโรงเรียนขนาดเล็กร้อยละ 80 เห็นว่าสื่อวีดิทัศน์ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูให้กับโรงเรียนขนาดเล็กได้ดี และส่งผลให้ครูใช้สื่อเทคโนโลยีในการเสริมสร้าง ความรู้ให้แก่เด็กนักเรียนเพิ่มขึ้น ดังนั้น สื่อวีดิทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่พัฒนาขึ้นสามารถแก้ไขปัญหาขาดแคลนครูให้กับโรงเรียนขนาดเล็กได้

คำสำคัญ: สื่อวีดิทัศน์, การขาดแคลนครู, โรงเรียนขนาดเล็ก, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The purposes of this research were as follows: 1) Develop video media to support teaching in the social studies, religion, and culture departments of small-size schools. 2) Explore the potential of video media to support teaching in the social studies, religion, and culture departments of small-size schools.

3) Improve small-size school students' learning achievement in social studies. 4) Address the issue of teacher shortage in small-size schools by producing video media for distance learning via television channels. The research population consisted of 35 teachers who taught social studies, religion, and culture subjects, as well as 545 students in Prathomsuksa 6. The schools were selected from the Lampang and Lamphun provinces, totaling 25 small schools. The research materials utilized included a quality assessment of the video media conducted by experts, an evaluation of the video media's impact on teaching methodology, an achievement test, and a reflection format for teachers to report changes in their teaching practices. Data analysis was performed using measures such as the mean, standard deviation, and percentage.

The findings of the research are as follows: 1) The developed video media received high evaluations from experts for its effectiveness in supporting the teaching of social studies, religion, and culture subjects in small schools. The media consisted of 5 content areas and a total of 50 parts. 2) Teachers in small-size schools demonstrated a high level of potential in effectively utilizing video media to support their teaching. 3) Students in small schools showed higher scores in their achievement tests for social studies in all content areas. 4) 80% of teachers in small schools agreed that video media appropriately addressed the issue of teacher shortages in small schools. Consequently, it motivated teachers to incorporate more multimedia resources to enhance their teaching methods. In conclusion, the developed video media proved to be effective in supporting the teaching of social studies, religion, and culture subjects in small-size schools. Additionally, it helped address the problem of teacher shortages in these schools, leading to increased usage of multimedia tools to support student learning.

Keywords: Video Media, Teacher Shortage, Small Size Schools, Achievement

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งนี้ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2560) ว่ารัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นก้าวแรกของการขจัดความเหลื่อมล้ำ สร้างโอกาส และความเท่าเทียมทางการศึกษาของประชาชน แต่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาสำคัญ คือ 1) งบประมาณที่ไม่เพียงพอสำหรับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ 2) จำนวนครูไม่ครบชั้นและไม่ครบสาระวิชาตามหลักสูตร เพราะงบประมาณและอัตราครูจะได้รับตามจำนวนของนักเรียน และ 3) นักเรียนขาดโอกาสในการเรียนรู้ผ่านการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดแคลนงบประมาณและครูที่มีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีดังกล่าว (กัญญา เอี่ยมพญา, นิวัตต์ น้อยมณี, พรทิพย์ อ้นเกษม, อภิชาติ อนุกุลเวช และดาวประกาย ระโส, 2565) ด้วยเหตุนี้ โรงเรียนขนาดเล็กจึงมีข้อจำกัดที่ทำให้การบริหารจัดการศึกษาไม่บรรลุผลตามยุทธศาสตร์การศึกษาที่กำหนดไว้ได้อย่างสมบูรณ์

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดลำปางและลำพูนมีปัญหาที่ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณ และอัตราครูได้รับตามสัดส่วนของจำนวนนักเรียนเท่านั้น ซึ่งไม่ได้คำนึงถึงจำนวนชั้น และจำนวนสาระวิชาที่มีเป็นหลักสูตร นอกจากนี้ยังขาดโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัย ส่งผลให้การเรียนการสอนขาดประสิทธิภาพและนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ทั้งนี้ หากวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นรายกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มุ่งพัฒนา นักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมที่มีต่อการดำรงชีวิต เตรียมความพร้อมให้เป็นพลเมืองที่มี ประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันอย่างมีระบบ มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการสร้างชีวิตให้ดีขึ้น สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพ แวดล้อมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย ครูจะต้องให้คำปรึกษา แนะนำอย่างใกล้ชิดแก่นักเรียน แต่การจัดการเรียนรู้ในตารางเรียนประกอบด้วยจำนวนครูที่มีสัดส่วน ที่ไม่สมดุลกับนักเรียนทำให้การดูแลนักเรียนไม่ทั่วถึง จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สื่อวีดิทัศน์สามารถนำมาใช้สนับสนุนการเรียน การสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนครูได้ภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัล เพื่อเศรษฐกิจและสังคม (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2565) ที่สนับสนุนการสร้างนวัตกรรมทางการเรียนรู้ มุ่งลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษา สร้างโอกาสในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ และการ สื่อสารเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยกำหนดให้สถาบันการศึกษาต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียน การสอนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสื่อการเรียนการสอนมีความสำคัญและมีคุณค่าต่อนักเรียน นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่ช่วยให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนง่ายขึ้นในระยะเวลาอันสั้น และช่วยให้เกิดความคิด รวบรวมในเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จรินทร์ อุ่มไกร และโกยสิทธิ์ อภิระติง (2562) รวมทั้ง กนกวรรณ นำมา, สุตitech ศิริพิพัฒน์กุล และไพฑูรย์ ศรีฟ้า (2564) ที่ระบุว่าวีดิทัศน์สามารถสื่อสารไปยังคนกลุ่มใหญ่ได้ และสามารถจัดเก็บเป็นข้อมูลหรือไฟล์ระบบดิจิทัล โดยการเรียนรู้จากวีดิทัศน์นักเรียนจะได้ยินทั้งเสียงและเห็นทั้งภาพ ส่งผลให้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และสร้างประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมได้เป็นอย่างดี

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ประกอบการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนครู ให้กับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดลำปางและลำพูน ให้สามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิภาพสูงสุดต่อนักเรียน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อพัฒนาสื่อวีดิทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 2.2 เพื่อพัฒนาศักยภาพการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการสนับสนุนการเรียนการสอนของครูโรงเรียนขนาดเล็กกลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 2.3 เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก
- 2.4 เพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนครูให้กับโรงเรียนขนาดเล็กผลิตสื่อวีดิทัศน์ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ผ่านการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมเสริมสร้างศักยภาพความรู้

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 35 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 545 คน จากโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่จังหวัดลำปางและลำพูน จำนวน 25 โรงเรียน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญ แบบประเมินทักษะการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการสนับสนุนการเรียนการสอนของครู แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบสะท้อนความคิดต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนการสอน ซึ่งตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรง โดยวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญไว้ดังนี้ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 คน ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมไม่ต่ำกว่า 10 ปี รวมทั้งมีประสบการณ์ในการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 1 คน ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 1 คน ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งมีประสบการณ์ในการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์คุณภาพปรากฏ ดังนี้

3.2.1 แบบประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญมีเนื้อหาเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพของสื่อวีดิทัศน์ด้านเนื้อหาและด้านรูปแบบ ผลการวิเคราะห์คุณภาพ พบว่า แบบประเมินที่สร้างขึ้นมีความเที่ยงตรง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เท่ากับ 1.00 ทุกรายการ

3.2.2 แบบประเมินทักษะการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการสนับสนุนการเรียนการสอนของครูมีเนื้อหาเกี่ยวกับการประเมินทักษะของครูในการนำสื่อวีดิทัศน์ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์คุณภาพ พบว่า แบบประเมินที่สร้างขึ้นมีความเที่ยงตรง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เท่ากับ 1.00 ทุกรายการ

3.2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษามีเนื้อหาครอบคลุม 5 สาระ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ผลการวิเคราะห์คุณภาพ พบว่า แบบทดสอบที่สร้างขึ้นมีความเที่ยงตรง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 จากนั้นนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ พบว่า แบบทดสอบสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 ความยากง่ายมีค่าอยู่ระหว่าง 0.25-0.67 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.33-0.64 สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76 ค่าความยากง่ายมีค่าอยู่ระหว่าง 0.32-0.74 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.27-0.48 สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 ความยากง่ายมีค่าอยู่ระหว่าง 0.38-0.76 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.24-0.73 สาระที่ 4 ภูมิศาสตร์ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72 ค่าความยากง่ายมีค่าอยู่ระหว่าง 0.24-0.78 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.36-0.54 และสาระที่ 5 ประวัติศาสตร์ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 ค่าความยากง่ายมีค่าอยู่ระหว่าง 0.42-0.78 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.28-0.62

3.2.4 แบบสะท้อนความคิดต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนการสอนมีเนื้อหาเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาขาดแคลนครูให้กับโรงเรียนขนาดเล็กผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนผ่านการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมเสริมสร้างศักยภาพความรู้เป็นข้อคำถามปลายเปิด ผลการวิเคราะห์คุณภาพ พบว่า แบบสะท้อนความคิดที่สร้างขึ้นมีความเที่ยงตรง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เท่ากับ 1.00 ทุกรายการ

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน และชุมชน ด้วยการสนทนากลุ่มเพื่อสำรวจความต้องการของโรงเรียนและชุมชนในการกำหนดโครงสร้างสื่อวีดิทัศน์ ผลการประชุมพบว่า ควรจัดทำสื่อวีดิทัศน์ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เนื้อหาครอบคลุม 5 สาระ รวมทั้งสิ้น 50 ตอน

3.3.2 อบรมให้ความรู้ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการจัดการเรียนรู้อันสอดคล้องกับเนื้อหา การสร้างแบบฝึกหัดและแบบทดสอบที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ และการจัดทำสื่อ โดยใช้โปรแกรม Power Point เพื่อนำเสนอเนื้อหาสาระทางกิจกรรม จากนั้นครูส่งแผน แบบฝึกหัด แบบทดสอบ และสื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะก่อนการถ่ายทำวีดิทัศน์ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญไว้ดังนี้ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 2 คน ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ไม่นต่ำกว่า 10 ปี รวมทั้งมีประสบการณ์ในการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 2 คน ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 1 คน ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งมีประสบการณ์ในการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ ซึ่งไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดียวกันกับผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.3 สร้างสื่อวีดิทัศน์ ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุม 5 สาระ ได้แก่ 1) ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม จำนวน 12 ตอน 2) หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม จำนวน 11 ตอน 3) เศรษฐศาสตร์ จำนวน 7 ตอน 4) ภูมิศาสตร์ จำนวน 11 ตอน และ 5) ประวัติศาสตร์ จำนวน 9 ตอน รวมทั้งสิ้น 50 ตอน โดยสื่อวีดิทัศน์แต่ละตอนประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ คลิปการสอน PowerPoint ประกอบการสอน แบบฝึกหัด ใบงานและแบบทดสอบท้ายบทเรียน

3.3.4 ปฐมนิเทศครูเพื่อชี้แจงจุดมุ่งหมายและรายละเอียดกิจกรรม

3.3.5 อบรมให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการใช้สื่อวีดิทัศน์เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน

3.3.6 ครูนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียน โดยผู้วิจัยดำเนินการนิเทศ ติดตาม และแนะนำการนำความรู้ของครูไปใช้เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนผ่านการโค้ชด้วยระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) และชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

3.3.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาไปเก็บข้อมูลก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์

3.3.8 ครูสะท้อนความคิดต่อการเข้าร่วมอบรมและการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนการสอนมีเนื้อหาเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาขาดแคลนครูให้กับโรงเรียนขนาดเล็กผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนผ่านการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมเสริมสร้างศักยภาพความรู้

3.4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เนื้อหาครอบคลุม 5 สาระ รวมทั้งสิ้น 50 ตอน ประกอบด้วย

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม จำนวน 12 ตอน คือ 1) พระพุทธศาสนา 2) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 3) ไตรสิกขา โอวาท 3 4) ศาสนพิธีของศาสนาต่าง ๆ 5) การปฏิบัติตนที่ถูกต้องในศาสนพิธี พิธีกรรม วันสำคัญทางศาสนา 6) หลักธรรมของศาสนาอื่น ๆ 7) มารยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดี 8) บุคคลสำคัญสำคัญทางพระพุทธศาสนา 9) พุทธประวัติ 10) สติสัมปชัญญะ สมาธิ และปัญญา 11) การบริหารจัดการจริยปัญญา และ 12) ความรู้เกี่ยวกับศาสนาที่ต่าง ๆ ในศาสนสถาน และการปฏิบัติตน

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม จำนวน 11 ตอน คือ 1) กฎหมายจราจร 2) กฎหมายทะเบียนราษฎร 3) การติดตามข้อมูลข่าวสารในชีวิตประจำวัน 4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย 5) มารยาทไทย 6) ระบบการเลือกตั้ง 7) การสอดคล้องดูแลผู้มีพฤติกรรมกระทำผิดการเลือกตั้ง 8) รัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 9) วัฒนธรรมไทย 10) วัฒนธรรมไทยที่มีผลต่อสังคมไทย และ 11) การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตามกาลเวลาที่มีผลต่อตนเองและสังคมไทย

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ จำนวน 7 ตอน คือ 1) ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ 2) การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ 3) สิทธิผู้บริโภคและผู้ใช้งานแรงงาน 4) การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ 5) บทบาทผู้บริโภค 6) บทบาทผู้ผลิต และ 7) ภาษี

สาระที่ 4 ภูมิศาสตร์ จำนวน 11 ตอน คือ 1) วิธีการทางประวัติศาสตร์ 2) หลักฐานทางประวัติศาสตร์ (ตอนที่ 1) 3) หลักฐานทางประวัติศาสตร์ (ตอนที่ 2) 4) ประเทศเพื่อนบ้านในปัจจุบัน (ตอนที่ 1) 5) ประเทศเพื่อนบ้านในปัจจุบัน (ตอนที่ 2) 6) กลุ่มอาเซียน 7) กรุงรัตนโกสินทร์ 8) พัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ (ตอนที่ 1) 9) พัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ (ตอนที่ 2) 10) ประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญสมัยรัตนโกสินทร์ และ 11) ภูมิปัญญาไทยสมัยรัตนโกสินทร์

สาระที่ 5 ประวัติศาสตร์ จำนวน 9 ตอน คือ 1) ปราบกฏการณ์ทางธรรมชาติ 2) เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ 3) สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ 4) ความสัมพันธ์และผลกระทบระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคม 5) ทรัพยากรชุมชนกับการอนุรักษ์ 6) ผลการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศภายในประเทศ 7) ภูมิลักษณะของประเทศไทย 8) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเทศไทย และ 9) สิ่งแวดล้อมทางสังคมภายในประเทศ

โดยสื่อวีดิทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่พัฒนาขึ้นในแต่ละตอน ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ คลิปการสอน PowerPoint ประกอบการสอน แบบฝึกหัด ใบงานและแบบทดสอบท้ายบทเรียน ผลการประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่าคุณภาพสื่อวีดิทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49

4.2 ผลการพัฒนาศักยภาพการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการสนับสนุนการเรียนการสอนของครูโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 35 คน รายละเอียดปรากฏ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ศักยภาพการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการสนับสนุนการเรียนการสอนของครูโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

รายการ	ทักษะการใช้สื่อวีดิทัศน์		
	μ	σ	ความหมาย
1. การประยุกต์ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ประกอบสื่อวีดิทัศน์	4.40	0.65	มาก
2. การประยุกต์ใช้แบบฝึกหัดหรือใบงานประกอบการสอนด้วยสื่อวีดิทัศน์	4.43	0.50	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการ	ทักษะการใช้สื่อวีดิทัศน์		
	μ	σ	ความหมาย
3. การนำเสนอเนื้อหาเพิ่มเติมโดยใช้ PowerPoint	4.31	0.63	มาก
4. การเลือกภาพและวิดีโอที่สอดคล้องกับเนื้อหามาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติม	4.34	0.54	มาก
5. การใช้สื่อวีดิทัศน์ในกิจกรรมการเรียนการสอนได้ถูกต้องตามขั้นตอน	4.57	0.50	มากที่สุด
6. การใช้สื่อวีดิทัศน์เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ด้วยตนเอง	4.60	0.50	มากที่สุด
7. การประยุกต์ใช้สื่อวีดิทัศน์ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน	4.46	0.51	มาก
8. การใช้สื่อวีดิทัศน์ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.30	0.50	มาก
9. การใช้สื่อวีดิทัศน์ช่วยสนับสนุนให้เกิดรูปแบบการสอนที่หลากหลาย	4.45	0.70	มาก
10. การแก้ปัญหาเมื่อผู้เรียนเกิดปัญหาระหว่างที่ใช้สื่อวีดิทัศน์	4.23	0.60	มาก
11. การวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังจากที่เรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์ด้วยตนเอง	4.31	0.47	มาก
12. การสรุปบทเรียนร่วมกับผู้เรียนทุกครั้งหลังจากที่เรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์เสร็จสิ้น	4.46	0.56	มาก
13. การสอนด้วยสื่อวีดิทัศน์ช่วยสนับสนุนให้การเรียนรู้สะดวกและง่ายขึ้น	4.66	0.48	มากที่สุด
14. การแลกเปลี่ยน หรือถ่ายทอดวิธีการใช้สื่อวีดิทัศน์กับเพื่อนครูหรือผู้อื่นได้	4.46	0.56	มาก
15. การมีทักษะในการใช้สื่อวีดิทัศน์ทั้ง 50 ตอน สนับสนุนการเรียนการสอนในรายวิชา สังคมศึกษาได้	4.49	0.50	มาก
ผลการประเมินโดยรวม	4.44	0.50	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการประเมินศักยภาพการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการสนับสนุนการเรียนการสอนทุกชิ้น ในภาพรวมของครูโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.50 โดยวิธีการสอนด้วยสื่อวีดิทัศน์ช่วยสนับสนุนให้การเรียนรู้สะดวกและง่ายขึ้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 รองลงมาคือ การใช้สื่อวีดิทัศน์เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 และการใช้สื่อวีดิทัศน์ ในกิจกรรมการเรียนการสอนได้ถูกต้องตามขั้นตอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 ส่วนการแก้ปัญหาเมื่อผู้เรียนเกิดปัญหาระหว่างที่ใช้สื่อวีดิทัศน์มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60

4.3 ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนขนาดเล็กที่ใช้สื่อวีดิทัศน์ในการสนับสนุนการเรียนการสอน จำนวน 545 คน รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย (μ) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ก่อนและหลัง การใช้สื่อวีดิทัศน์ในการสนับสนุนการเรียนการสอนของครูโรงเรียนขนาดเล็ก

สาระการเรียนรู้	คะแนนก่อนเรียน (50 คะแนน)		คะแนนหลังเรียน (50 คะแนน)	
	μ	σ	μ	σ
1. ศาสนา ศีลธรรมจริยธรรม	25.12	3.74	34.88	5.89
2. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต	25.05	3.71	36.19	4.71

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สาระการเรียนรู้	คะแนนก่อนเรียน (50 คะแนน)		คะแนนหลังเรียน (50 คะแนน)	
	μ	σ	μ	σ
3. ศาสนา ศีลธรรมจรรยา	25.12	3.74	34.88	5.89
4. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต	25.05	3.71	36.19	4.71
5. เศรษฐศาสตร์	27.64	5.33	34.80	5.27
6. ภูมิศาสตร์	23.10	6.59	34.99	5.47
7. ประวัติศาสตร์	24.46	3.89	36.00	6.15

จากตารางที่ 2 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนหลังการใช้สื่อวีดิทัศน์ ในการสนับสนุน การเรียนการสอนของครูโรงเรียนขนาดเล็กสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนในทุกสาระ โดยสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการ ดำเนินชีวิตมีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงที่สุด ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนเท่ากับ 11.14 คะแนน รองลงมา คือ สาระที่ 5 ประวัติศาสตร์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนเท่ากับ 11.54 คะแนน สาระที่ 4 ภูมิศาสตร์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนเท่ากับ 11.89 คะแนน และสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรมจรรยา มีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนเท่ากับ 9.76 คะแนน ส่วนสาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน น้อยที่สุด ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนเท่ากับ 7.16 คะแนน

4.4 แก้ไขปัญหาขาดแคลนครูให้กับโรงเรียนขนาดเล็ก ผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนผ่านการ ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมเสริมสร้างศักยภาพความรู้ รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความถี่ และร้อยละความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมอบรมและการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนการสอน

ความคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
1. ผู้สอนมีศักยภาพในการใช้สื่อวีดิทัศน์มากขึ้น สามารถจัดกิจกรรมสอดแทรกในช่วงของ การเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์และกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	28	100.00
2. ผู้สอนได้เปลี่ยนวิธีสอนจากการบรรยายมาใช้เทคโนโลยีมากขึ้น และการอธิบายเพิ่มเติม ในประเด็นสำคัญร่วมกับใช้วิธีการยกตัวอย่างเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจนขึ้น	25	89.29
3. สื่อวีดิทัศน์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ โดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ แทนการบรรยายหน้าห้องเพียงอย่างเดียว	25	89.29
4. การใช้สื่อวีดิทัศน์ช่วยให้การเรียนการสอนสะดวกขึ้น ผู้เรียนสนใจดี	24	85.71
5. การใช้วิธีสอนแบบบรรยายร่วมกับการใช้สื่อวีดิทัศน์ ช่วยให้ผู้เรียนสนใจและมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น	21	75.00
6. สื่อวีดิทัศน์ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดี แต่ผู้สอนต้องสรุปความรู้ร่วมกับผู้เรียน ทุกครั้งเมื่อเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์เสร็จสิ้น	18	64.29
7. สื่อวีดิทัศน์ช่วยลดภาระการเตรียมสอนของผู้สอนในบางชั่วโมงได้	15	53.57

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ความคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
8. เมื่อใช้สื่อวีดิทัศน์นานเกินกว่า 20 นาที อาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายและให้ความสนใจในบทเรียนน้อยลง ผู้สอนต้องเตรียมเนื้อหาหรือกิจกรรมที่น่าสนใจมาสอดแทรกให้เล่นเกม ชักถามเนื้อหาที่สามารถโยงไปใช้ในชีวิตจริงเพื่อให้ผู้เรียนได้คิดและได้แสดงความคิดเห็น	15	53.57
9. ผู้สอนได้โหลดไฟล์สื่อวีดิทัศน์เก็บไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในขณะที่ไม่ได้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต	15	53.57
10. สามารถใช้สื่อวีดิทัศน์แทนผู้สอนได้ในสถานการณ์โควิด 19 โดยส่ง Link ให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองที่บ้าน	13	46.43
11. ขอบคุ้มนที่มหาวิทยาลัยให้ความรู้ในการใช้สื่อวีดิทัศน์ ทำให้ผู้สอนนำมาใช้สอนได้จริง และสื่อวีดิทัศน์ที่มอบให้ดีมาก ๆ	24	85.71
12. การใช้วิธีสอนแบบบรรยายร่วมกับการใช้สื่อวีดิทัศน์ ช่วยให้ผู้เรียนสนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น	11	75.00

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 80 จากครูจำนวนทั้งสิ้น 35 คน มีความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมอบรมและการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ คือ ผู้สอนมีศักยภาพในการใช้สื่อวีดิทัศน์มากขึ้น สามารถจัดกิจกรรมสอดแทรกในช่วงของการเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์และกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่องมีความถี่ของความคิดเห็นสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมา คือ ผู้สอนได้เปลี่ยนวิธีสอนจากการบรรยายมาใช้เทคโนโลยีมากขึ้น และการอธิบายเพิ่มเติมในประเด็นสำคัญ ร่วมกับใช้วิธีการยกตัวอย่างเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจนขึ้น และสื่อวีดิทัศน์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ โดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้แทนการบรรยายหน้าห้องเพียงอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 89.29 นอกจากนี้ การใช้สื่อวีดิทัศน์ช่วยให้การเรียนการสอนสะดวกขึ้น ผู้เรียนสนใจดี คิดเป็นร้อยละ 85.71 การใช้วิธีสอนแบบบรรยายร่วมกับการใช้สื่อวีดิทัศน์ช่วยให้ผู้เรียนสนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 75 สื่อวีดิทัศน์ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดี แต่ผู้สอนต้องสรุปความรู้ร่วมกับผู้เรียนทุกครั้งเมื่อเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์เสร็จสิ้น คิดเป็นร้อยละ 64.29 สื่อวีดิทัศน์ช่วยลดภาระการเตรียมสอนของผู้สอนในบางชั่วโมงได้ และเมื่อใช้สื่อวีดิทัศน์นานเกินกว่า 20 นาที อาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายและให้ความสนใจในบทเรียนน้อยลง ผู้สอนต้องเตรียมเนื้อหาหรือกิจกรรมที่น่าสนใจมาสอดแทรกให้เล่นเกม ชักถามเนื้อหาที่สามารถโยงไปใช้ในชีวิตจริงเพื่อให้ผู้เรียนได้คิดและได้แสดงความคิดเห็น อีกทั้งผู้สอนได้โหลดไฟล์สื่อวีดิทัศน์เก็บไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในขณะที่ไม่ได้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 53.57 และสามารถใช้อุปกรณ์แทนผู้สอนได้ในสถานการณ์โควิด 19 โดยส่ง Link ให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 46.43 อีกทั้งขอบคุ้มนที่มหาวิทยาลัยให้ความรู้ในการใช้สื่อวีดิทัศน์ ทำให้ผู้สอนนำมาใช้สอนได้จริง และสื่อวีดิทัศน์ที่มอบให้ดีมาก ๆ คิดเป็นร้อยละ 46.43 และชื่นชมทีมติดต่อสื่อวีดิทัศน์และทีมงานทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ให้กับผู้สอนได้เรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 39.29

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 สื่อวีดิทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่พัฒนาขึ้นครอบคลุมเนื้อหา 5 สาระ รวม 50 ตอน ซึ่งมีผลการประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากเป็นผลเนื่องมาจากสื่อวีดิทัศน์ที่พัฒนาขึ้นในแต่ละตอน ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ คลิปการสอน PowerPoint ประกอบการสอน แบบฝึกหัด ใบงานและแบบทดสอบท้ายบทเรียน ส่งผลทำให้ครูสามารถนำสื่อวีดิทัศน์ไปใช้

ในการจัดการเรียนรู้ได้ง่ายและสะดวก นอกจากนี้สื่อวีดิทัศน์ที่พัฒนาขึ้นมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ อย่างถูกต้องและครบถ้วน (ทิตินา แซมมณี, 2564) ตัวอักษรและภาษาที่ใช้ในเนื้อหา มีความเหมาะสม ภาพประกอบสื่อ ความหมายได้ตรงกับเนื้อหาและคมชัด เสียงในวีดิทัศน์มีความชัดเจน เวลาในการนำเสนอแต่ละเนื้อหา มีความเหมาะสม และ องค์ประกอบในหน้าจอความเชื่อมโยงของส่วนต่าง ๆ มีความสะดวกในการใช้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อติศร พิงศรี (2561) ที่กล่าวว่าครูสามารถสร้างสื่อวีดิทัศน์ที่ช่วยจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างดี เพราะมีทั้งภาพเคลื่อนไหวและเสียง เหมือนจริง โดยนำประสบการณ์และตัวอย่างจากชีวิตจริงเข้ามาสู่ห้องเรียนและจูงใจให้เกิดการเรียนรู้

5.2 ครูโรงเรียนขนาดเล็กมีศักยภาพการใช้สื่อวีดิทัศน์ทุกชิ้นในภาพรวมอยู่ในระดับมากเป็นผลเนื่องมาจากวิธีการ สอนด้วยสื่อวีดิทัศน์ช่วยสนับสนุนให้การเรียนรู้สะดวกและง่ายขึ้น โดยครูสามารถประยุกต์ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ แบบฝึกหัด ใบงาน และการวัดผลการเรียนรู้ อีกทั้งยังสามารถเลือกภาพและวิดีโอที่สอดคล้องกับเนื้อหา มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพิ่มเติม รวมทั้งการใช้สื่อวีดิทัศน์เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ักเรียนได้ด้วยตนเองตามความเหมาะสมกับบริบทของ นักเรียน ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดของทิตินา แซมมณี (2564) ที่กล่าวว่า ครูควรเลือกหลักการและวิธีการที่เหมาะสมกับเนื้อหา สารและวัตถุประสงค์ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นประสบการณ์ เน้นปัญหา เน้นทักษะและเน้นการ บูรณาการ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนมีแนวโน้มที่จะยึดหลักการสอนโดยไม่มีครูเพิ่มขึ้น เนื่องจากการจัดการศึกษาจะมุ่งให้ ผู้เรียนสัมฤทธิ์ผลเป็นรายบุคคลมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ก้าวหน้าขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยดำเนินการ นิเทศ ติดตามการนำความรู้ของครูไปใช้เพื่อสนับสนุน การเรียนการสอนผ่านการโค้ชด้วยระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2562) ที่กล่าวว่า การโค้ชเป็นกระบวนการ ดำเนินการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงในการให้คำปรึกษาที่มุ่งเน้นไปที่การปฏิบัติการสอนของครู เพื่อให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างเต็ม ศักยภาพ อีกทั้งครูยังสามารถแลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดวิธีการใช้สื่อวีดิทัศน์กับเพื่อนครูผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิวิลาส โพธิธาทอง (2563) ที่กล่าวว่าครูมีทักษะการใช้สื่อวีดิทัศน์จากการวางแผนงาน อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนในการพัฒนาที่ออกแบบมาจากการนำองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการ แนวคิดทฤษฎี ที่เป็นพื้นฐานที่นำไปสู่การปฏิบัติ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ Olivier and Hipp (2006) ที่ระบุว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ครูทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้นของนักเรียน โดยมีความเชื่อว่าหัวใจของการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดีขึ้นอยู่ที่การเรียนรู้ ที่ฝังอยู่ในการทำงานของครู

5.3 นักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาสูงขึ้นในทุกสาระเป็นผลเนื่องมาจาก สื่อวีดิทัศน์ที่สร้างขึ้นผ่านการประเมิน โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง นอกจากนี้การนำสื่อวีดิทัศน์ มาใช้ ในการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน รู้สึกตื่นเต้นและสนุกระหว่างการเรียน ซึ่งเป็นการกระตุ้น ให้นักเรียนสนใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น สามารถทบทวนความรู้ได้ตามต้องการ ส่งผลให้นักเรียนจดจำและเข้าใจเนื้อหาผ่านการ เรียนรู้ด้วยตนเอง แสดงให้เห็นว่าสื่อวีดิทัศน์มีส่วนช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและสามารถนำไปใช้ในการ เรียนการสอนได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จรินทร์ อุ่มไกร และโกยสิทธิ์ อภิระติง (2562) ธน ลากจนวิรุฬห์ (2561) และ อติศักดิ์ โคตรชุม (2562) ที่กล่าวว่าสื่อวีดิทัศน์ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์สามารถทำให้เห็นภาพและได้ยินเสียง ช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจ กระตุ้นและจูงใจให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน สร้างบรรยากาศ ในชั้นเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

5.4 ครูโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ร้อยละ 80 เห็นว่า สื่อวีดิทัศน์ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูให้กับโรงเรียนขนาดเล็กและสนับสนุนการเรียนการสอนผ่านการออกอากาศ ทางสถานีโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมเสริมสร้างศักยภาพความรู้ได้ดี และส่งผลให้ครูใช้สื่อเทคโนโลยีในการเสริมสร้าง

ความรู้ให้แก่นักเรียนเพิ่มขึ้นเป็นผลเนื่องมาจากครุมีศักยภาพในการใช้สื่อวีดิทัศน์มากขึ้น สามารถจัดกิจกรรมสอดแทรก ในช่วงของการเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์และกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยครูได้เปลี่ยนวิธีสอน จากการบรรยายมาใช้เทคโนโลยีมากขึ้น และมีการอธิบายเพิ่มเติมในประเด็นสำคัญร่วมกับการยกตัวอย่างเพื่อให้นักเรียน เข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจนขึ้น และสื่อวีดิทัศน์ยังช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ โดยครูเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ แทนการบรรยายหน้าห้องเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ การใช้สื่อวีดิทัศน์ช่วยให้การเรียนการสอนสะดวกขึ้น นักเรียนสนใจดี การใช้วิธีสอนแบบบรรยายร่วมกับการใช้สื่อวีดิทัศน์ช่วยให้นักเรียนสนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น ถึงแม้ว่าสื่อวีดิทัศน์จะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดี แต่ครูต้องสรุปความรู้ร่วมกับนักเรียนทุกครั้งเมื่อเรียนด้วยสื่อ วีดิทัศน์เสร็จสิ้น โดยสื่อวีดิทัศน์ช่วยลดภาระการเตรียมสอนของครูในบางชั่วโมงได้ และเมื่อใช้สื่อวีดิทัศน์ในการจัดการเรียน การสอนนานเกินกว่า 20 นาที อาจทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายและให้ความสนใจในบทเรียนน้อยลง ครูต้องเตรียม เนื้อหาหรือกิจกรรมที่น่าสนใจมาสอดแทรก เช่น การเล่นเกม การซักถามเนื้อหาที่สามารถโยงไปใช้ในชีวิตจริง เพื่อให้นักเรียน ได้คิดและได้แสดงความคิดเห็น อีกทั้ง ครูได้โหลดไฟล์สื่อวีดิทัศน์เก็บไว้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ในขณะที่ไม่ได้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต และสามารถใช้สื่อวีดิทัศน์แทนครูได้ในสถานการณ์โควิด 19 โดยส่ง Link ให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเองที่บ้าน สัมพันธ์กับผลการ สรุปความรู้เกี่ยวกับสื่อวีดิทัศน์เพื่อการศึกษาของ จิตราภรณ์ ชังกริส (2559) ที่ระบุว่าสื่อวีดิทัศน์เป็นสื่อที่สามารถบันทึกได้ทั้ง ภาพและเสียง หลังจากบันทึกสัญญาณภาพและเสียงแล้ว สามารถนำไปใช้งานได้ทันที สามารถทบทวนเนื้อหาได้หลาย ๆ ครั้ง เพื่อศึกษาบทเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น อีกทั้งเป็นสื่อที่ถ่ายทอดเรื่องราวไปยังผู้ชมจำนวนมากในเวลาเดียวกันได้เป็น อย่างดี สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ใช้เป็นการสอนซ่อมเสริมโดยการออกอากาศซ้ำ หรือส่งวีดิทัศน์ไปให้ผู้เรียนที่บ้านในระบบการศึกษาแบบเปิด และการศึกษาทางไกล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ จตุพร เขยสาคร (2561) และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2564) ที่กล่าวว่าการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการเรียนการสอนผ่านการ ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นการเติมเต็มโอกาสให้กับนักเรียน โดยเพิ่มประสบการณ์ในการเรียนรู้ เพื่อทดแทนครูและอุปกรณ์ที่ไม่เพียงพอ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ควรมีการสนับสนุนการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้น เพราะสื่อวีดิทัศน์เป็นสื่อที่ทำให้ ผู้เรียนเข้าใจและจดจำเนื้อหาได้ง่าย เกิดการเรียนรู้เร็ว สามารถถ่ายทอดรายละเอียดได้สมจริงและชัดเจนกว่าสื่อชนิดอื่น โดยครูควรศึกษาขั้นตอนและการใช้สื่อวีดิทัศน์ เพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียน

6.1.2 ควรดำเนินการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง โดยการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการจัด การเรียนรู้ไม่ควรมีความยาวและใช้เวลานาน แต่หากจำเป็นต้องใช้สื่อวีดิทัศน์ที่มีความยาวมาก ควรหยุดการเล่นสื่อ เป็นระยะแล้วให้นักเรียนได้ร่วมตอบคำถาม และอภิปรายจะส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนได้ดีขึ้น

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเรียนรู้ด้วยสื่อวีดิทัศน์ร่วมกับการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น เช่น การเรียนรู้แบบบูรณาการ การเรียนรู้แบบพึ่งพาตนเอง

6.2.2 ควรพัฒนาสื่อวีดิทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม ทุกสาระและทุกระดับชั้น เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูในโรงเรียนขนาดเล็ก และสนับสนุนการเรียนการสอน ผ่านการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียม

7. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณครูโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดลำปางและลำพูนทุกท่านที่ร่วมกันพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รวมทั้งขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ที่ให้ความร่วมมือจนกระทั่งการวิจัยครั้งนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี

8. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนกวรรณ นาม่า, สุธิตเทพ ศิริพิพัฒน์กุล และไพฑูริย์ ศรีฟ้า. (2564). การพัฒนาสื่อดิจิทัลวีดิโอร่วมกับการเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนเพื่อเสริมสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์อย่างมีความสุข. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรมพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 12(2), 1-11.
- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2565). *นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*. http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/047/T_0001.PDF
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัญญา เอี่ยมพญา, นิวัตต์ น้อยมณี, พรทิพย์ อ้นเกษม, อภิชาติ อนุกุลเวช และดาวประกาย ไร่โส. (2565). โรงเรียนขนาดเล็ก: ปัญหาที่ต้องตัดสินใจ. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, 23(1), 315 -329.
- จตุพร เขยสาคร. (2561). การประเมินโครงการโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มโรงเรียนพงตึก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 (การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- จรินทร์ อุ่มไกร และโกยสิทธิ์ อภิระติง. (2562). การพัฒนาสื่อดิจิทัลร่วมกับเทคโนโลยีความจริงเสริมโดยอาศัยการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ในรายวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารโครงการงานวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ*, 5(2), 18 -27.
- จิตรภรณ์ ชั่งกริส. (2559). *การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์เพื่อการเรียนรู้ตามแนวคิด Flipped Classroom เรื่อง การตรวจร่างกายรายวิชา การประเมินภาวะสุขภาพ* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- ทิตนา แคมมณี. (2564). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธน ลากธนวิรุฬห์. (2561). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการขายเบื้องต้น ของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1 โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ (Youtube) (รายงานการวิจัย). วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พนนิชยการ, กรุงเทพฯ.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2564). การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ยุค COVID-19. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 3(1), 29-47.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2562). *กระบวนการโค้ชเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน*. http://www.curriculumandlearning.com/upload/Books/Coaching%20process_1574651111.pdf
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

- อดิสร พึ่งศรี. (2561). การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ออนไลน์ วิชาถ่ายภาพ เรื่อง Advance Flash Photography (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- อดิศักดิ์ โคตรชุม. (2562). การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์เพื่อประกอบการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การจัดและแต่งสวน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วารสารโครงการนวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ, 5(2), 67-76.
- อภิवास โปธิตาทอง. (2563). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ภาษาอังกฤษ

- Olivier D. F. & Hipp, K. K. (2006). Leadership Capacity and Collective Efficacy: Interacting to Sustain Student Learning in a Professional Learning Community. *Journal of School Leadership*, 16(5), 505-519.